

РОЗВИТОК НАВИЧОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Дунь Н.Л., *ст. викладач*

Діалогічне мовлення найяскравіше виражає функцію мови як засобу безпосереднього спілкування, тож формування відповідних навичок – надзвичайно важливе завдання, особливо на початковому етапі, коли студент-іноземець мусить якомога швидше засвоїти моделі мовної поведінки в різних комунікативних ситуаціях.

Робота з розвитку діалогічного мовлення складається з трьох основних моментів: 1) робота над конструкціями «запитання-відповідь»; 2) робота над власне діалогічними висловлюваннями; 3) робота над стереотипними фразами, які використовують у різних ситуаціях спілкування.

Ці три складники є взаємопов'язаними і реалізуються в комплексі.

Роботу над запитаннями і відповідями потрібно вести з перших уроків української мови як іноземної. Після вивчення елементарної фрази "Це студент" потрібно працювати над запитаннями до неї і структурою повних і коротких відповідей. На спеціально дібраних питальних конструкціях тренується використання певних лексико-граматичних форм. На початковому етапі не варто ускладнювати завдання синонімічними запитаннями, які можуть заплутати студентів. Але з поступовим оволодінням новим граматичним матеріалом синонімічні питальні конструкції стають необхідними для розвитку діалогічного мовлення і вивчення граматики. Починати роботу над конструкціями «запитання-відповідь» потрібно із запитань, які максимально містять у собі відповідь. Альтернативні запитання – теж матеріал для початкового етапу. Такі вправи сприяють автоматизації мовлення, тренують пам'ять. Пізніше увагу варто приділяти розвитку вміння свідомо будувати відповідь, а не автоматично повторювати лексико-граматичний матеріал запитання. Студенти також вчать варіативності формулювання відповіді, як позитивної, так і негативної. Ефективною є робота у формі запитань і відповідей на основі тексту.

Одиницею навчання діалогічного мовлення має бути діалогічна єдність – поєднання реплік, для якої характерна структурна,

семантична та інтонаційна завершеність. Для початкового навчання діалогу доцільно поєднувати три його типи: 1) діалог-обмін інформацією, 2) діалог-планування і здійснення певних дій, 3) діалог-обмін враженнями.

Діалог-обмін інформацією треба пропонувати студентам як у вигляді розповідного, так і питально-розповідного висловлювання. Діалог-планування варто розіграти з позитивною і негативною відповіддю, додавши пояснення причини у разі відмови. Діалог-обмін враженнями теж потрібно подавати для вивчення у варіантах згоди і полеміки.

Очевидно, що навчання діалогічного мовлення треба проводити через створення комунікативних ситуацій, соціально значущих для студентів-іноземців.

Можна презентувати ситуації спілкування у вигляді сценаріїв, які визначають, що студент повинен робити і говорити.

Виокремлюються дві групи завдань: 1) на розвиток сприйняття і 2) на розвиток продукування діалогічного мовлення. Для розвитку сприйняття діалогу студенти мусять мати можливість слухати зразки діалогічних текстів не лише від викладача, а й в аудіозаписі, бажано різними голосами.

Для навчання продукування діалогу виділяють підготовчі вправи (на імітацію мовленнєвого зразка, його інтенсивний повтор, видозміну, комбінування запропонованих структур) і мовленнєві (навчають підготовленому і непідготовленому діалогічному висловлюванню).

Важливим методичним завданням у навчанні діалогу вважають як оволодіння мовленнєвою реакцією на опорну репліку відповідно до ситуації, так і навчання подавати її, тобто починати діалог, спираючись на навчально-мовленнєву ситуацію. Необхідно звернути особливу увагу на стимуляцію у студентів потреби поставити запитання. Це може бути комунікативне завдання до тексту, комунікативне завдання для студентів у парах, робота з розповідними конструкціями, які потребують уточнення, пояснення.

Необхідною умовою вільного володіння діалогічним мовленням є знання стереотипних фраз. Значну роль в роботі над цими конструкціями відіграють підготовчі вправи, що навчають реакції на мовленнєвий стимул.

Така комплексна робота над розвитком навичок діалогічного мовлення на початковому етапі сприяє адаптації студентів-іноземців до нового мовного середовища та спілкування українською мовою.